

Тюбешу

Юрий КОКОВ:

Кесигизни адепли жюрютгенигизден, иги окъугъаныгъыздан сора да, ниет жаны бла байыкъланыргъа амалла табыгъыз

Тюбешу Москвада Россей Федерацияны Президентинде КЪМР-ни Дайым Представительствосуну мекамында Юрий Кокков Къабарты-Малкъардан Москваны вузларында окъугъан студентле бла кезиулю кере тюбешгенди.

Ачыкъ эмда бир бирге ышаныу халда баргъан ушакъны кезиулюнде сёз жаш специалистеге юйлерине кыйтхандан сора не болушлукъ этилгенини, тюрлю-тюрлю волонтер башламчылыкъланы юслеринден баргъанды. Кесигизни адепли жюрютгенигизден, иги окъугъаныгъыздан сора да, ниет жаны бла да байыкъланыргъа керексиз: Россейни ара шахарында болгъан кезиулюгизни хайырлау, кыралны тарыхы, бай орус эмда дуния культураны жетишилери бла шагъырей болургъа керексиз, деп айтылганды.

Студент болгъан кезиулю жашауда бек аламатды, заманыгъызны керексизге тас этмегиз, деп чертгенди Юрий Кокков.

Эки сагъатдан артыкъ заманы ичинде студентле сорула бергендиле, кеслерини юслеринден да

хапар айтхандыла, муратларын туура этгендиле. Асламысы туугъан республикаларына жараргъа, экономиканы бла социальны сфераны тюрлю-тюрлю бёлмелеринде ишлерге сыйгенлерин

айтхандыла. Бир бирлери уа эл мюлкде, промышленностьда, турист-рекреация комплекседе, кырулушда, бизнес-проекттерини бир къаууму бла шагъырей этгендиле. Аланы бек онгулары кыра-

уа алыныргъа боллукъдула, дегенди КЪМР-ни Башчысы.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.А.Кокковну Сабийлени коруулауу халкъла аралы кюню бла байламлы ОБРАЩЕНИЯСЫ

Къабарты-Малкъарны багъалы жамауаты!

1 июнда Сабийлени коруулауу халкъла аралы кюню белгилениди. Бу дата бизге ёсюп келген тёлубюрге юйорню, кыралны эмда саулай жамауатны жанларындан энчи эс буруу керек болгъанын эсибизге эттда да бир кере салады.

Сабийлеге кыйгырыуу Къабарты-Мал-

къарны власть органларыны баш магъаналы ишлеринден бириди. Республикада жангы школла ишленеди, сабий садла, спорт, музыкалы эмда саулукуу кючлеучю арала ачыладыла. Биз ол ишни андан ары да мабу халда бардырыкъыбыз.

Багъалы сабийлерибизге саулукуу, мамырлыкъ, тынчылыкъ, ырахатлыкъ, республикада хар юйорге уа насып, къууанч да тежейме!

Сабийлени коруулауу халкъла аралы кюнюне аталгъан материалла 2-чи бетде басмаланадыла.

«Кабардино-Балкарская правда» газетни редакциясын аны 95-жыллыгы бла АЛГЫШЛАУ

Багъалы шухъла!

«Кабардино-Балкарская правда» газетни редакциясын байрам бла - издание кыралга багъалы 95 жыл толгъаны бла - жорегимден кызыу алгышлайма.

Аны кыралыуу эмда айнуу республикабызны тарыхы бла кыты байламдыла. Биюнюлюкде чыгармачы коллектив, жангы информация технологияланы, материалла жазыуу тюрлю-тюрлю формаларын хайырлауу, Къабарты-Малкъарны жамаут-политика, социал-экономика эмда маданият жашауунда

бола тургъан магъаналы ишлени керти эмда тюз халда кёргозгенлей турады.

Газет, алгын жылладача, жамауатны бирикдируге, аны тюз ниетлеге къуллукъ этиуге, мамыр сезимле кыраууга себеплик этеригине ишексизме. Изданияда ишленеге кыйк саулукуу, тынчылыкъ, ырахатлыкъ, Къабарты-Малкъарга хайырлы жангы жетишилме тежейме!

Юрий КОКОВ,

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы.

РЕДАКЦИЯНЫ КЪОНАГЪЫ

Буз уруудан къалай сакъланайыкъ?

Шимал Кавказда буз уруп, уллу хата салганды. Бу табийгат кыйынлыкдан сакъланыргъа амал жокъмуду?

К.Толоконникова, Ставрополь.

Халкъны ырыкхысы, эл мюлкю, тирлики коруулауу мадарларны юслеринден профессор АБШАЛЛАНЫ Магомед айтады. Ол буз уругъа боллукъу алгъадан ачыкълау эм андан сакъланыу жаны илму жангычылыкъланы тинтген, аты битеу дунияга айтылгъан аллимди, физика-математика илмулары кандидатыды, Бийик-тау геофизика институтну тамата илму къуллукъчусуду.

Къайда хайырландыла?
- Магомед Тихонович, сиз буз уруудан коруулануу технологиясыны авторсуз. Ол

леге жаланда ракеталаны сатып алыргъа керекди ансы. Алай, жарсыууга, анга бюджетледе ахча жетмей къалады. Тийишли службаланы команда эм ракета пунктлары сау кюнню ишлейдиле, аны хайырындан а буз жаудургъан булутланы заманында ачыкъларга онг барды, алай аланы чачдырырча ракетала уа болмай къаладыла. Регионла ахчаны аяргъа кюрешедиле. Аланы аныгъаларга да боллукъду, алай бир юлюгю келтирейим: Ставрополь крайда былтыр буздан сакъланыу жаны бла программаны толтурууга ахча июнь айга дери бёлонгенди. Аны хайырындан а 57 миллион сом аялганды. Алай 15 августда уа буз уруп, 787 миллион сом кыранч этилгенди. Башха ре-

гионлада да хал тюз алайды.

Не зат багъа келеди?

- Быйыл май айда регион табийгат кыйынлыкъ сынаганды...

- Россейде буз уругъа къажау тамамланган мадарла битеу дунияда да бек хайырлыгъа саналгандыла. Алай кырккыуусулукъну жорукъларына тийишлиликде, ракеталаны уллу шахарланы башларында, аэропортланы, химиялы производстволаны тийрелеринде эм кырал чекге жуукъда атдырырга жарамайды. Аны ючюн а Ставропольда бла Невинномысскда алай амалны хайырланыр онг жокъду.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КЕНГЕШ

Газ бла жалчытыуда бир тюрлю чурум болмазча

Республиканы тийресинде газотранспорт системаны хайырлануу, аны кырккыуусулукъну жалчытыуу юсюнден КЪМР-ни Правительствоосунда бардырылган кенгешде айтылганды. Жыйылуу республиканы Президентини Председателини биринчи орунбасары Муаед Дадовну башчылыгы бла бардырылганды. Аны ишине «Газпром трансгаз Ставрополь» компанияны келечилери, район администрацияланы башчылары, къаууми ведомстволаны башчылары бла кытылганды.

Къабарты-Малкъар Республикада жашагъан газ бла жалчытыуу биюнюлюкде 93 процентге жетгенди. Къалгъанлары да бу систематга къошуу мадарла аз-аздан тамам этиле барадыла. Аны айтханда, Муаед Дадов бу кёрмюнюю саулай кыралда окуна эм игиледен бирине санаганды. Сёз ючюн, Россейде аны орта кёрмюнюю жалаанда 62,3 процентди. Бу мюлк къалай хайырланганыны, аны жумушларына не халда кыралганыны, газ ючюн тёлелеу жыйыу не халда болгъаныны юсюнден да къыска айтханды ол.

«Газпром трансгаз Ставрополь» компанияны баш инженери Александр Астанин аны ишине, борчларыны юсюнден билдиргенди. Ол айтханга кёре, компания 8,2 минг кило-

метр сетлени эмда газны уллу басым бла андан ары жиберген кырайды. Россейде он субъекттен сора да, Грузияга бла Юг Осетияга кёк отлукъну жиберуу жумушла да аны боюнудадыла. Астанин бу мюлкю жангыртуу жаны бла, артыкъсызда Къабарты-Малкъарда, не зат этилгенини бла этиллигини юсюнден да къыска билдиргенди. Ол санда келир эки-юч жылны ичинде Прохладныйде станция жангыртылыгын белгилегенди.

Компанияны юридический бёлмюню башчысы Сергей Бажанов кырккыуусулукъны категорияны бойсунуунда болгъан кырайсы объекте тошгенлерин билдиргенди. Аланы тийреленди 25-100 метр кенгликде бир тюрлю жумуш бла кюреширге, ол санда кыруулуш ишле бардырырга, жерни кызаргъа, кир-кипчик тегерге, терекле орнатырга, малла тутаргъа, машиналаны салырга жарамагъанын эсертгенди.

Кысхасы, алайда кыруу жерден сора бир тюрлю зат болмазгъа керекди. Низамны бузгъанла, сёз ючюн, юй неда башха мекям соегенле, аны сюдно онуюу бла кеслери хакъларына кетериге борчу боллукъларын да белгилеп, административ практика бла неллай бир тазир салынган да эсертгенди ол.

Анга кенгешде аслам магъана берилген эди. Компанияны келечилери бизни республикада

бу низамга бузукълукъ этген юч объект болгъанын белгилегенди. Урван райондагы магистраль газ быргыгъа асыры жуукъ орнатылганы энчи айтхан эди. Алай аны кыдарыны юсюнден жыйылууда бир ономга келмегендиле. Нек дегенде район администрациясыны башчысы Азамат Кошеев билдиргенге кёре, ол объект орнатылганы кырк жыл болады. Быргыла уа андан кеч тартылгандыла алайыла. «Мында ол неда бу жаны терси деп айтырча туюлдо, алай эки жанына да тап онуюу келирге уа керекди», - деп чертгенди Муаед Дадов.

Ол дагыда Атажукино элде газ подстанцияны жумушларына ким кызаргъа керек болгъанын шарт тохташдырырга чакъырганды. Баксан районну администрациясыны башчысы айтханга кёре, биюнюлюкде ол муниципалитетни бойсунуундады, алай аны ючюн компания бир тюрлю хакъ тёлемейди. Александр Астанин алай объектлеге «Газпром» компания кырагъанын белгилеп, бу ишни юсю бла да ары селеширге кереклисин айтханды.

Кенгешни ахырында Муаед Дадов мында кетюрюлген вопрсланы барын да тамамлаугъа тынгылы эс буруп кызаргъа, сейрлерини болгъанланы оюмларына да къулак салырга чакъырганды эмда тийишли рекомендацяла этгенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ЧЕМПИОНАТ

Олимпиадагъа тюшер ючюн, усталыкъ, кюч-къарыуу огъесе къалын бохчамы керекди?

27-29 майда Якутскда эркин тутушудан Россейни чемпионаты болганды. Бразилияга Олимпиадагъа барлыкъланы тизмелерин тохташдырыуда аны эсеплери бек магъаналы болгъанлары себепли анга кеп адам жыйылганды, жамауатны жангыдан да сейр уллу эди. Турнирни бийик даражасына да кырамай, аны кырагъанла, бек биринчи уа судьяла, спортда эм кючлю, эм ётюр гёжеф хорларга кереклисине ишклик салгандыла.

Тюзсюзлюк оную

Эришулени биринчи кюнюнде кюююрге бизни жерлешибиз Мусукаланы Исмайыл бла Якутиядан Виктор Лебедев чыкъгандыла. Ала 57 килограмм ауурлукъ категорияда тутушандыла. Кыршы спортчу 1988 жылда туугъанды, Дунияны чемпионатында бла кубогунда хорлагъанды, Европаны чемпионатыны призёруду. Исмайылга 23 жыл болады, Къабарты-Малкъарны эм Дагъыстанны атындан эришгенди. Ол юниорланы араларында дунияны биринчилигини, Иван Ярыгин атлы турнирни кюмюш призёруду, Европаны биринчилигинде хорлагъанды, Россейни чемпионатында экинчи жерни алганды.

Тюбешуно аллындан окъуна Исмайыл чабыуулары терк-терк этип башлаганды. Экинчи такыйкъада Виктор аны аякъларындан тутуп жыгъаргъа кюрешеди, алай бизники анга аллай онг бермейди, ол угъай, былайда тап кезиулю тутуп, аны кюююзде чыгарганды эм тобукъсгъа салады. Аны ючюн анга эки балл бериледи. Ючюнчю такыйкъада да уланыбыз, заманын аз да тас этмей, эришген жашха онг бермей тохтаиды.

Алай болгъанлыкъга, тёртюнчю минутда якутлу очко алады - 3:2. Ол бу эсепге къалай бла жетишгенин аныгъаларга кыйынды, алай судьяла оюуларын тюрлендирмейдиле. Исмайыл а аны алгъа кыймады - эсепни тенг этди. Таблода аны эсеби жазылгъан тизмеде

тарихни тюбюнде ызыкъ барды, комментатор билдиргенча, тенг эсеп болгъанлыкъга, ызыкъ бизники кючлюрек болгъанын кёргозтген беллиди.

Алтынчы такыйкъада Исмайыл ёчешенни биягы хорлап тебирейди, энди уа болду дегенлей, судья Викторга тёртюнчю очкуну береди. Тюбешу Лебедевини хорламы бла бошалады - эсеп 4:3. Ол къалай бла онглагъаны, судья быллай онуюу кыйры кырап чыгарганы белгисизди.

Бу затладан сора тинтиу ишлени бардырыр ючюн, жюри чемпионаты тохтады. Сюзю судьяла жалгъан онуюла этгенлерин ачыкълайды. Юсагъатлыкъ кенгешледен сора онуюла чыгарылганды уллу халатла жиберилгенлери жендирилип, судьяла эришюден къыстала-

дыла. Ала тюз эсепни тохташдырадыла, анга кёре Исмайыл 4:2 (бир-бир жерледе 4:1 деп да жазылады) эсеп бла кытылган саналады. Болсада аны бла тозлюк хорлайды дерге уа алыкъа эртеди.

Керти эсеп чыгарылганылыкъга, Исмайылга андан ары тутушурга эркинлик берилмейди. Жорукълагъа кёре, судья кыйсы спортчуну кюлюн ёрге кётюрсе да, андан ары ол эришеди. Аны Дагъыстанны жыйымдык командасы - Исмайыл бла бирге жарау этген, аны бла бирге Якутскга келген жашла - къабыл кёрмей, чемпионатха кытышмазлыкъларын билдиредиле - аладан бири да андан сора кюююрге чыкъмаганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылуу-2016

Хурметли окъучула!
2016 жылны экинчи жарымына жазылуу кампания андан ары бардырылады.

Сиз «Заман» газетге почта связыны кыйсы бёлмюнде да жазылыргъа онг табарыкъсыз. Алты айга жазылууну багъасы - 788 сом 52 капекди. Почтагъа барып, газетни кесигиз алсагъыз а - 712 сом 02 капек.

Бу магъаналы ишни тамамлаууну узакъгъа созмагъыз!

Бизни индексибиз - 51532

Конференция

Докторла аяусуз чемерликни бийиклигине ёрлейдиле

Нальчикде «Синдика» кьонакь юйде «Медицинада шёндюголю технологияла» деген экинчи регионла аралы илму-практика конференция болганды. Ол Кьабарты-Малкьард кьырал университетде медицина факультет ачылганды 50 жыл толганына жораланганды.

Аны КьМКЪУ бла бирге республиканы Саулукь сакьлау министерствосу, Кьабарты-Малкьарда Терапевтлени илму медицина обществосу, «КьМР-ни врачла палатасы» регион жамсаут организация эмда усталыкны ёдоруно «Астрамедформ» арасы кьурагандыла. Аны ишине 500-ден аслам врач, дагыда интернле, ординаторла, аспирантла эмда медицина факультетни студентлери да кьатышхандыла.

Мурат Уметов.

Конференцияны КьМКЪУ-да факультет терапияны кафедрасыны таматасы, Кьабарты-Малкьарда Терапевтлени илму медицина обществосуну председатели, медицина илмуланы доктору, профессор Мурат Уметов ачханды. Ол бу жыйылыу врачларыбызны билимлерин, усталыкларын ёдоруно себеплик этер, аорууну тохташдырыуда эмда саусузга багытуда шёндюголю амалла бла шакьыреленир муратда кьуралганын чертгенди. Жангыдан жангы амалла, аппаратура чыгьа барады, ол себепден врач кесини билимин ёдору турмаса, шёндюголю техниканы билмесе, ангыламаса, аны ишинден артыкь уллу хайыр чыгьарыкь туйюлду, дегенди.

Республикада халны юсюнден айта, Мурат Уметов кьыралны башха регионлары бир-бирлери бла тенгештиргенде, бизде аппаратура, врачланы билимлери да алашаракь даражадады, алай жангычылыкларыбыз, ишлерин билген врачларыбыз да кеп болгьанларына да женгире, ала бла ёхтемленерге керекбиз, деп чертгенди. Ол Республиканы клиника больницада кьан тамырлагьа багычу араны юлгоге келтиргенди.

Профессор медицина факультет кадрланы горбежисине айланганын, больницада ишлеген врачланы 90 проценти аны бошап чыкьгьанларын да эсгертгенди. Дагыда конференцияны ишине кьыралда атлары айтылган медикле кьатышхан.

Алгьа уа, ол Кьабарты-Малкьаргьа жылгьа эки кере келип, больницада консультацияла бардыргьанын, бизни медицинагьа республиканы оючуларыны жанындан уллу эс бурулгьанын, Шимал Кавказда хал бла тенгештиргенде, Кьабарты-Малкьарда медицина иги да алда болгьанын да чертгенди. Аны бу форуму ишине кьатышыргьа чакьыргьанлары ючюн да ыспас этгенди.

Докладын окьуп, кьабартыгьа экранда юлголю шартланы да кёргозгенден сора ол бизни жерлешибиз профессор Мустафаланы Магомет бла адамгьа тийишлисична солурга кьоймагьан буруннга операция этиуну амалын кёргозгенди.

Мамедовдан сора Ирина Санникова, Мурат Уметов, Альберт Кардангушев, Мустафаланы Магомет, Зарета Камбачокова, Заира Хараева, Али Небежев, Аксана Кардангушева, Владимир Виссарионов да магьаналы докладыла этгенди, лекцияла окьугьандыла, мастер-классла да кёргозюлгенди.

Башха кьыраллада табиьгьат кьыйынлыкьладан кьоруулануу жумушла тири бардырыладыла. Ол санда Францияда, Италияда, Швейцарияда энци ауала тартыладыла. Американы Бирлешген

Штатларында, Канадада уа жерде генераторланы мадары хайырланылады. Германияда, Грецияда - авиация амал. Алай аллада энци эс машинала жюргюген жолланы, автомагистральланы, уллу шахарланы сакьлау гьа бурулады. Бизни кьыралда да аны сиңдире бир чырмау да жокьду.

Болсада кьыралланы кьёсюнде ракета мадар хайырланылады, аланы арасында уа бизни автоматизацияланган технология айырмалыды. Алай, жарьсугьа, бузгьа кьажау службаларыбыз 1990 жылладан бери жангыртыл

баларыбызны жангы техника бла жалчытыргьа, табиьгьат болуму юсюнден халкьгьа алгьадан да белгиле этерге, технологияланы жангыртургьа да.

Смерч нек болады? - Жангьыл эмес, федерал пунктланы регионланы жууалпылыкьларына берирге деген вопрос сюзюлгенди... - Быллай оюу этилсе, ол буз уругьа кьажау службаны ахьырда чачьп кьоярыкьды. Субъектлени ракеталаны сатып алыргьа ачалары жокь эсе, ала службаланы кьалай кечиндирликдиле? Табиьгьат кьый

Ахьыры. Аллы 1-чи бетдеди. Алай бу жердеде булутланы чачар ючюн авиация да тамам эди. Москвада бу амалны халкь байрамланы кезиунде тири хайырланадыла. Бир сагьатха уа авиациягьа 150-200 минг сом кьоратылады. Ол а регионланы бюджетленине асыры аурду.

- Да буз урса, халкь мюлке салынган заран андан кьайда кепдо...

Буз уруудан кьалай сакьланайыкь?

МЧС-ни шартларына кере, хар жылдан да кьыралны экономикасына табиьгьат кьыйынлыкьладан бек аздан 200 миллиард сом кьоранч тошеди. Аны ючден бири уа, 60 миллиард сом, СКФО-ну регионларына жетеди. Бизни тергеулерибизге кере, орта эсеп бла хар жылдан да буз урууданы хатасындан округда 142 минг гектар жерде тирлик зыраф болады.

Бек аздан а ол 6 миллиард сомду. Ракеталаны сатып алыргьа андан кьайда аз ахча керекди. Шёндюго экономика кьыйлыкьны эмда кьыралны аш-азыкь кьоркьуусузлугьун жалчытыруу кезиунде уа ол бек кепдо.

Башха кьыраллада табиьгьат кьыйынлыкьладан кьоруулануу жумушла тири бардырыладыла. Ол санда Францияда, Италияда, Швейцарияда энци ауала тартыладыла. Американы Бирлешген

Штатларында, Канадада уа жерде генераторланы мадары хайырланылады. Германияда, Грецияда - авиация амал. Алай аллада энци эс машинала жюргюген жолланы, автомагистральланы, уллу шахарланы сакьлау гьа бурулады. Бизни кьыралда да аны сиңдире бир чырмау да жокьду.

Болсада кьыралланы кьёсюнде ракета мадар хайырланылады, аланы арасында уа бизни автоматизацияланган технология айырмалыды. Алай, жарьсугьа, бузгьа кьажау службаларыбыз 1990 жылладан бери жангыртыл

ынлыкьладан кьоруулануу жаны бла кьырал политиканы тамамларгьа заман жетгенди. Бу вопросу тинтиу бла юрешген алилле аны юсюнден кьуруда айтып турадыла.

- Жер башы жьынып баргьаныны сылтау недеди? - Хауа торленгени бла бирге дуня башында табиьгьат кьыйынлыкьла да теркендер болуп башлагьандыла, ол санда Шимал Кавказда да. Хар жылдан да ала бек аздан 6-7 процентге кёбейди. Асламында буз тау жердеде ургьанды, алай арт заманда уа ол ёзенледе да болады. Смерч а кьуруда Американы Бирлешген Штатларында тобеучо эди, алай энди уа ол бизни кьыралда да аз туйюлду. Крымскда, Дагьыстанда, Узакь Востокда, Сибирьде уа суу басыу кёбейгенди.

Поларны бузла, таулары башларында чьыранла да эрип барадыла, Кавказ таулада да. Бузгьа уа быллай эс нек бурулады? Быллай табиьгьат болуланы азайтасакь, смерч, жел уруу, сакь жауунла, ыркьыла, суу басыула да токтарыкьдыла. Биююнлюкьде дуня башында 40 кьыралда граддан кьоруулануу жаны бла 70 проект тамамлананды, битеу да бирге 96 миллион гектар жер сакьланады. Бир-бир кьыраллада уа, кьургьакьлыкь кьысып, жауунланы кёбейтирге юрешеди.

Бизни алиллебире жарашдырган методикала кере, таулада кьарны тошоредила. Сочиде олимпиада таулжжа жолла да бизни илму жангычылыкьларыбызгьа кере кьорууланадыла. Кьырау кьакьгьандан сакьлануу да эл мюлке бла кьорешгенге фьайдалы ишди. Аэропортлада туманны чачьу а самолётланы, пассажирлени да кьоркьуусузлугьанын жалчытыргьа, рейслени кеч кьалдырмазгьа онг бередила.

Елена ЕВДОКИМОВА. «Аргументы и факты» газет.

Олимпиадагьа тюшер ючюн, усталыкь, кьуч-кьарыму озгьесе кьалын бохчамы керекди?

Ахьыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Кьарындашылыкь неден да багьалыды Дагыстанны командасыны капитаны Билял Махов «СевКавИнформ» сайтда чыкьган интервьюсунда быллай айтады: «Биз якутлула кеслерини спортчуларына болушургьа итинрикленин алгьадан да ангылай эдик, алай ала муратларына быллай кьужур мадарла бла жетерге юреширдикдиле деб а турмагьанбыз.

Эришиуге чыкьмагьаныбыз бла биз кьаршычы турургьа угьай, тюзюкню тохташдырыргьа сьойгенибизни билдиргенди. - Лебедев бла Мусука улуну сермешлерин бардырыуда уллу кемчиликле болгьандыла. Кенгешде экспертле Исмайл хорлагьанына шагьатлыкь этгенди. Алай официалыный халда кьытханнга Виктор саналады, бу оюнуу торлендире бизни онгубуз жокьду. Исмайлгьа уа Олимпиадагьа кьатышыргьа тийишли болгьанын кёргозторге башха

удан федерациясыны президенти Михаил Маммашвили да билдиргенди.

Спортуушудан федерацияны биринчи вице-президенти Омар Муртузалиев, Олимпиаданы чемпион Джордан Барроуз, Олимпиаданы эки кере чемпиону Махарбек Хадарцев, Олимпиаданы юч кере чемпиону Александр Карелин, Россейни сыйлы тренери Абдулманан Нургомедов эм кеп башха белгиле спортчула бла тренерле бу

халкьла аралы эришиуге эркинлик берилликди. Бизни баш борчбуз Бразилиягьа эм кючлю спортчуну элтиргеди.

Россейни спорт министри Виталий Мутко да чемпионатны кьурагьанлагьа чамлангьанын айтханды. «Тутушу - ол бош спорт туйюлду, мында кьарыуну койюзде кёргозторге керекди. Тышындан кимле эсе да оюу этдире жарамайды. Олимпиаданы аллында быллай «оюнланы» бардыруу магьанасы ишди», - дегенди ол. Аны бла бирге министр тубешууден сора чыкьган «тоюшлени» да огьурамагьанын да билдиргенди.

Туугьан элине ол - чемпионду Баш кюн а Исмайл туугьан жерине - Кьабарты-Малкьаргьа - келгенди. Хасаниягьа кирген жерде майданда уа уллу жыйылыу болгьанды - айтылыкь спортчугьа бла аны тренери Шемев Шемеевге, жарау этген «Динамо» клубну директору Иманпаша Умаханова бла клубну ишчилерине тоберге алайгьа таматала, жаш адамла, Исмайлны жерлешлери, тенгери, тыш элден адамла да кеп санда келгенди. Аланы барысына да Исмайл чемпион эди. Сыйлы конакьланы ала айран бла, хьчиниле бла сыйлагьандыла. Жыйылгьанланы КьМР-ни

Парламентини депутаты Байдаланы Далхат алгышылагьанды. «Хош келигиз, багьалы кьонакьларыбыз! Бу болум бизге биотон бек жууукьлашыргьа, бир бирни бегирек ангыларгьа болушханды. Мен дагыстанлы кьарындашларыбызгьа жюрек ырызлыгымы билдире сюеме, сау болуугьуз. Биз кьачан да бир бирибизге билеплик этерикбиз.

Исмайл, сен жаш адамса, алыкьа кеп затлагда да тоберсе. Алай санга кеп этдире кьалай бир адам жыйылгьанды. Биз сени ючюн тауча сюеликбиз. Сен энтта Олимпиадада да тутушуркьса, биз анга толу ийнабиз», - дегенди ол.

Аны бу сёзленине КьМР-ни Парламентини депутаты Сумайланы Ахмат, Хасанияны администрациясыны башчысы Азаматланы Кьайсын, КьМР-ни Муслиманларынын управлениасыны башчысы орунбасары Мисирланы Хьзыр, КьМР-ни Альпинизм, таулагьа ёрлеу эм спорт туризм федерациясыны президенти Елмезланы Абдул-Халим, Хасанияны ветеранларыны советини башчысы Гайыланы Солтан, спорт министри орунбасары Аналаны Аслан эм башхала кьошулгьандыла. Ала, дагыстанлы кьонакьлагьа ыспас эте, Исмайлгьа

хорламлы болурун тежегенди. Аны тренерленине уа дагыда эсде кьалырча саугьала да берилгенди.

Жьырчыла Газаланы Алим, Тёппеланы Алим, Холаманланы Кьайсын, Ирина Ракитина, Люба Шерхова, «Жашлыкь» эм «Асы-Аланы» кьауумла, «Балкария» ансамбль а жарыкь жырлары, теспелери бла жыйылыугьа энци кьууат бергенди.

Ахьырында спортчубузу тренерлери аны атысына бла анасына жашларын алай ариу юйретгенлери ючюн ырызлыкьларын билдиргенди. Исмайлгьа а мындан арысында да эришиуге кьатышырыгынын, хорлам ючюн юреширгенин айтханды.

Бу материалны хазырлагьанда, Интернетде дагыда бир информация чыкьгьанды: Виктор Лебедев Исмайлгьа, аны ызындан тутушкан спортчу Александр Богомеевге да кьытдыргьанына жендиргенди эмда Олимпиадагьа бармазлыгыын билдиргенди. Энди судьяла, тоз оюу этип, Бразилиягьа керти да тийишли адамны иерлерине бек ышанабыз.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья. Суратланы ХОЛАЛАНЫ Марзият алгьанды.

Шимал Кавказ кюн сайын

Учулуннга - кёксюл от

Аны юсюнден Кьарачай-Черкесни башчысы Темрезланы Рашитни бла «Газпром» корпорацияны таматасыны араларында келишим этилгенди. Анга кере бирге ишлену юсюнден беш жылны ичинде Россейни энергетика компаниясы республиканы беш элини араларында 90 километрден артыкь болган газ ызы тартыргьа ахча блгенди. Арт жылда Кьарачай-Черкесде газификация 73 процентден 83 процентге дери ёсгенди.

Жол жанларында - жангы тюкенчикле

Ставрополь крайны Кочубеевск районунда федерал регион эмда жер-жерли жолланы жанларында жангы тюкенчикле ишленгенди, деп билдиргенди район администрациядан.

Аш-азыкь эмда жарашдыруучу промьшленность, сатуу-алыу эмда лицензияла беруу жаны бла край комитетини таматасы Галина Мироньчева аланы бек жаратханды. «Сатуу-алыу жерле санитар мардалага келишгенлери бла кьалмай, кёзге да ариу кьёнюнде. Сатуучулагьа кибик, алычулагьа да тап келедиле», - дегенди.

Кёчгючюлеге - жашау журтла

Ингушетияда Чеченден кёчюп келгенле быыйл жашау журтла бла толусунлай жалчытылыкьдыла. Аны юсюнден республиканы башчысы Юнус-Бек Евкуров РФ-ни Президенти Владимир Путин бла тубешуунде айтханды.

-Биз алага деп ишлене турган юйлени жылны ахьырына битдирликбиз, - деп, Евкуров кьырал башчыгьа бу борчну толтурургьа болушханы ючюн жюрек ырызлыгынын билдиргенди. Ол билдиргенде, төрт жыл мындан алгьа башланган программаны экинчи кесеге тамамлануыды - кёчгючюлеге 2,5 мингге жууукь фатар берилликди

Сакь жауунла

Владикавказны орамларын череклеге айландыргьандыла Шимал Осетияны ара шахары Владикавказда жауун суула кьуулган канализация ишмеле, орама череклеге ушакь болгьанды. Аны юсюнден ТАСС-ха жер-жерли самоуправленианы администрациясында билдиргенди.

Анда айтханына кере, канализацияны иги кесеге беш жылны ичинде тазаланмагьанды. Кир суула кьуулган жангы ызыла тартыу бла Москваны компаниясы юреширдикди.

Кредитни - француз банкдан

Адыгеяда «Лагонаки» тау-лыжа курортну инженер сетьленин кьорулушларына кредитни француз банкдан бири берирге боллукьду. Битеу да анга 6 миллиард сом чакьлы кьоратыргьа белгиленди, деп билдиргенди журналистлеге Краснодар крайны курортла эмда туризм министри Евгений Кудела.

Ол белгилегенича, инженер сетьле тартылсала, жууукь беш жылны ичинде инвесторла курортну айнууна 5-10 миллиард сом салыргьа онг табарыкьдыла. Курортну айнытууну проекти тамамланса уа, бир жолгьа 20 мингге жууукь туристин жумушларын жалчытыргьа боллукьду. Тау Адыгеяда «Ворота Лагонаки» деген турист-рекреация кластерни кьурау гьа быыйл салынган ахча 340 миллион сомну тутады.

Чекчилеге - төрт эсгертеме

Ростов областьда Чекчилени кюнюн төрт эсгертеме ачуу бла белгилегенди. Аны юсюнден ТАСС-ны корреспондентине РФ-ни ФСБ-сыны регионда Чекчи управлениасындан билдиргенди.

«Чекчилени битеу тёлюлерине» деген мемориалла Кашар, Пролетар эмда Тацин районлада эмда Шахты шахарда тохташдырылгьандыла. Усть-Донецк районун Раздорск станицасында Улуу Ата журт урушуну кезиунде душманын Дон суудан ётдюрмез ючюн кьзазаутда жигитлик этген 25 чекчиге мермер плита салынганды.

Тегерандан Астраханнга самолётла учарыкьдыла

«Табан Эйр» иран компанияны самолётлары ыйыкьга эки кере учарыкьдыла, деп билдиргенди область министерствода ТАСС-ха.

Жангы жол бла учуулануу кьуурун ючюн Астрахандагы аэропорт россейли, ол санда Кьазанны компаниясы бла сёлешуле бардыра турады. Жангы хауа жол дагыда Ирандан Астраханнга жюклене бир-бир тюрлюлерин ташыргьа онг берликди.

БЮГЮН - САБИЙЛЕНИ КЪОРУУЛАУНУ ХАЛКЪЛА АРАЛЫ КЮНО

Жашчыкыла бла кызычыкыла юйюр жылыуну кюсейдиле

Бусагъатда сабийлени жашауларына къоркъуу болгъан юйюрле аз туйюлдюле. Аланы заманында эслеп, кырал учрежденияла бидиргере керекди. Аладан бири Нальчик шахарда «Намыс» реабилитация арады.

Аны башчысы Адальби Карданов айтханга кере, бери тюшген акъылбалыкылары араларында эки-юч жылны школга жюрюмей, иги окуй-жаза билмегенле тубейдиле. Аланы аллай халга жетдиргинчи, тегерекде – башда адамла, устазла, соцработникле нек эс бурмаидыла?

Жарсыугъа, быллайланы асламысы ичгичилени, наркоманланы, ишсизлени юйюрлериндендеги. Психолог, сабийлени тегерегине жыйып, къумачдан тигилген бир уллу затны аладан бирине берип: «Энди бу соймекликден толугъа затын тегерекге жиберейик. Хар биригиз аны къолугъузга алгъанлай, алгъыш айтыгъыз юйюгюзге», - дейди. Гитчелерден бири: «Юйюмде кюн сайын гыр-жын болсун», - дейди... Экинчиси: «Атам бла амам, туйюшмей, иги жашасынла», - деп тилек этеди.

Алгъаракъда бир сабийни алып ёсдорген тиширну: «Таныш-кешим къоншур фатарда жашчык кесинлей жашагъанын айтады, алгъаракъда игичи анасы ёлюп, ары битеу тийреден бузулгъан адамла жыйыла эдиле кюн сайын. Аны бла тубегенимде, ол арт жыллада анасы бир игичи киши бла жашап тургъанын билдиреди. Экинчи сабий тапханьдан сора да, тиширну осал кылыгъын къо-рламагъанды. Бир жол ол киши бла ичип, туйюшюп башлайдыла да, сора къагъанакъны тарт - соз эте кетип, ёлтюрюп къойгъандыла»...

Бу тиширну, документлени жарашдырып, жашчыкыны юйюне алгъандан сора, бешинчи классда окугъан школчу болгъанылыгъа, хар затха жангъдан юйретирге тюшгенди. Реабилитация арада да кюн сайын тиширлен тазаларга, юслерин-башларын кыяргъа тюзелдиле балала.

Адальби Карданов айтханга кере, «Намыс» арада опека органла сабийлени жашау болуларын сонгюнчо ала мында турадыла. Бирлери интернатлага тюшедиле, аталарын-аналарын тап халга къайтаргъа онг болса уа – юйлерине. Жарсыугъа, ишсиз абаданла, балалары бери тюшген сора да, бир жерге тохташгъа ашыкъмайдыла. Белгилисича,

бизни республикада айлыкъ халга бийик туйюлдюле. Пол жууучу, арбаз сыйпаучу, къалауур болсун, бир сом теленген жерде ишлеп башлап, сабийлерин юйлерине жияргъа кюремейдиле «Намыс-да» кечингенлени ата-аналары. Аны къой да, аланы кырал юйде ёсгенине кёбюсю къууанган эте-диле. Башха интернатха тюшедиле да, ыразы болуп къаладыла.

Хау, кырал ачдан ёлтюрюмез акъылбалык болмагъанлары, алай ата-ана жылыуну, соймекликни уа бераллык туйюлдю. Бизде нек эсе да жамауатны асламысы окутуу, юйретиу жалаанда кыралны борчу сундыла. Ол терс оюмдю. Бек биринчи, бу юйюрню жууаптылыгъыды. Америкада бла Европада балаларын школга жюрютмей, юйлеринде билим бергенлени саны миллионладыла.

Не билим берирге сюесиз жашыгъызга, кызыгъызга, не кылыгъызга, ызгъа юйретирге – ол жалаанда сизни ишигизди. Кыралны угъай, ата-ананы. Россейде да барды орта билимни школга жюрюмей алыргъа эркинлик. Алай аны бла хайырлангъа хазна эслемейдиле.

Юйюр къурардан алгъа хар адам бу ишни жууаптылыгъын сезерге керекди. Сабийни юйюне соймеген ишинде (башха ны тапмай эсенг) урунуркъумса, кече-кюн деп къарамай ишле-рикмисе, эрикмей, айдан-айгъа, жылдан-жылга къараркъумса баланга - бу соруулагъа жууапла бералмайдыла бир-бирле, башла-

ры агъаргъандан сора да. Карданов хар сабийге да юйлерине итингенлерин жашыр-майды. Атасы-анасы жарауузла, адесписле, кылыксызла эселе, жууукъларына айтадыла. Жарсы-угъа, атылгъанын юйюне алыргъа сау тукъумдан окуна бир инсан да чыкъмай къалады.

Бу ишни «Эльбрусид» жамауат организация да бардыргъа кюремейди. Алай битеу таулу сабийлени интернатладан юйлерине къайтаралмагъандыла. Не сейир, онлары болгъанла окуна, къагъ-ытла жарашдырып, кыралгъа атадыла балаларын. Казна юйледе ёсгенле уа арта сабийлерин ары келтиредиле... Барды ма аллай жорукъ, тере да.

«Намыс» реабилитация арада бюсагъатда жыйырма бла терт юйретиучо, юч психолог, эки соцпедагог, къошакъ билим берген терт устаз ишлейдиле. Мында тургъанла Нальчик шахарны 10-чу номерли мектебине жюрюйдюле. Школ каникуллары кезиунде арада жай лагерь къуралады. Жыл сайын анда жюзден артык сабий солуйду. Ала экскурсиялагъа барадыла, парда къыллауачада учадыла, театрлада оюнлагъа къарайдыла. «Намысны» футбол майданы, спорт тренажерлары, бассейнни бардыла. Бассейнини былтыр КМР-ни Парламентини депутатларыны болушукълары бла ремонт этип, алай ачхан эдиле.

Жалаанда апрель айда тогъуз акъылбалык болмагъан жаш адам жашагъандыла мын-

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Жер-жерледен сынау алыргъа келедиле арагъа

Кёп болмай Тырнауазу биринчи номерли лицейинде «Айырма-лы сабий» деген ресурс арагъа баргъанбыз. Аны таматасы Моллаланы Зарета Мустафаевнагъа жолугъуп, ишлерини юсюнден хапар соргъанбыз.

Солдан онгга: Хамаланы И., Тебердиланы Ж., Моллаланы З., Эфендиланы А., Отарланы З., Хаджиланы Ж., Османланы А.

Ол къуру районда угъай, республикада да белгиледи. Арт жыллада уа Россей даражада бардырылгъан конференциялагъа къатышып, школга дери сабийлени юйретиуде къаллай онгла, амалла хайырлангъа боллугъуну юсюнден энчи оюмларын билдиреди. Аны иши бла шагъирейле-нирге къыралдан адамла бери келиучюдоле.

Башында айтылгъан араны ишин тийишлисича бардыргъа Зарета Мустафаевнагъа Хад-

мында сабийлени сурат ишлерге да юйретедиле. Ол а хунерлерин ачыкларга себеллик этеди. Бу жаны бла сейирлерин болгъанлагъа - тюрсюнлю карандашла, боюла. Бир-бирлери уа, къагъытны къыпты бла кесип, накъышла этерге сюеидиле. Башында атлары сагъынылгъан кызыла алагъа болушадыла.

Бу юйретиуде барысы да сау-луукъларында чурумла болгъанла-ны школда къургъа хазырлауду. Хар ата, ана да сабийин насыпны, жамауатха хайырлы болурун излейди. Аны юйюне а устазла, абаданла, жамауат да биригирге керекдиле. Жалаанда бирликде болушукъ эталлыкъыз бу жашчыкылагъа, кызычыкылагъа эм аланы юйлерине, дейди Зарета Мустафаевна.

Биринчи ачылгъан кезиуде ишле-генле кыйын эди. Жылдан-жыл-га сынау ала барадыла. Бюгюн-люкде бери, айтханыбызча, Татарстандан, Чеченден, Россейни башха жерлеринден келедиле, быланы сынаулары бла шагъирей боладыла. Энци эс бурулуурга керек балалары бла юч жыйырмадан артык юйюр ара бла байламлыкъ жюрютедиле.

Бюгюнлюкде мында отуз беш

сабий барды. Аланы кюнне терт кере ашатадыла, кюн ортада бир кере жукълатадыла, хар оюн да мында энчи магъананы тутады. Организацияны ишни баш борчларындан бири - бу къауумну кеслерини онларын толугъа хайырлангъа юйретиудю. Бери жюрюгенле арта башха сабий садлагъа, школлагъа барыргъа эркиндиле.

Башында атлары сагъынылгъан кызыладан сора да, Будайланы Фатима, Ольга Наджафова, Галина Карданова, Къартлыкы-ланы Лиза, Аккайланы Зайнаф сабийлени фахмулукълары ачыкларгъа, алагъа эс тапды-рыргъа къарыуларындан кел-генни аямайдыла. Бу коллективни къулукъчулары саулуукъларында чекленген онлары болгъан гитчелени дунияларын жарык этер юйюне, билгенлерин, онларын, заманларын кызыгъанмагъанла-ры хакъды.

Аны юйюне аталадан, аналадан да кёп ыспас сёзле эшитидиле. Мындан арысында да ишлерин ол халда бардырыкыларына ишеклик жокъду.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

жиланы Жансурат, Хамаланы Индира, Тебердиланы Жаннет, Эфендиланы Анжела, Отарланы Залина, Османланы Аминат болушадыла. Бу учреждение иги кесек къымын салынып ачылгъанды эм аны уллу социальный магъанасы барды. Мында саулуукъларында чекленген онлары болгъанла-башхала бла ойнайдыла, бирге олтуруп ушакълашадыла. Ол а эки

Чыгъарма ингри

Хычыуун эсгериле, кёлген алгъышлаула, сейир ушакъла

Жазуучулары, маданиятта ишлегенлени, илму бла кюрешгенлени эл жамауат бла, школчула бла тубеишулерни ахшы тереди. Бу юйюнде Кенделен элли 1-чи номерли мектебини окуучулары Къабарты-Малкъарны искусстволарыны сыйлы къулукъчусу, республиканы Кырал саугъасыны лауреаты, Кулийланы Къайсын атлы Малкъар кырал драма театры баш режиссёру Атырзаланы Мажитни жашы Магомет бла жолукъгъандыла. Жыйылыу аны 60-жыллыгына аталгъанды. Школну ариу жасалгъан уллу залына Атырзаланы устазлары-ветеранла, биргесине окугъан тенгери, шубхлары, ахлулары да келгендиле.

Тубеишуно ача, Тёпеланы Жансурат бла Рая, эллилени къонакыла бла танышдырып, сёзю школну директору, халкыны жарыкландырууну отличниги Жашуулары Юзейирни жашы Валерийге бергендиле. Ол, келгенле бла саламлашып, Магометге алгъыш сёзю айтханды. Ызы бла жылыууну бардыргъанла жыйылгъанлары режиссёрун жашау эм чыгъармачылыкъ жолу бла шагъирей этгендиле.

Тёпеланы Жансурат: «1972 жылда Магомет школну бошай тургъанда, Кенделенге Маммеланы Ибрагим жаш адамланы ГИТИС-ни малкъар студиясына сайларга келген эди, - дегенди. - Юбиларны эсгерилерине кере, аны не театры, не артист устаылыкы юсюнден хапары окуна болмагъанды. Ол заманда булден окугъа киргирге онки жаш бла кызы къагъыт берген эдиле. Аладан комиссия жалаанда аны сайлагъанды».

Афган урушуну Къабарты-Малкъарда ветеран арасыны председатели Ципилов Резван: «Магомет бла мен къазауат баргъан къыралда танышханбыз. Ол кыйын кезиуде жанында аныча тынгылы адам болгъаны уллу насып эди. Атырзаланы уллу бизден таматаракъ, окууу, билими да бар. Ол бизге кёп жерде эс тапдыргъанды. Аны бюгюн да унутмайбыз. Урушдан сау чыгып, ата-анасыны къолуна къайтып, ариу юйюр къурап, сабий ёсдорюп, сахнада ойнап, спектакльле салып, китапла жазып, жамауат

анга атап, быллай байрамла этген инсан насыплады, - деп, кеси таматалык этген араны атындан нёгерини кёкюрегине Жуков атлы майдалны такъгъанды.

Жазуучулукъ ишини юсюнден а аны къалам тенги Мусукаланы Сакинат айтханды. Атырзаланы уллу биринчи китабы чыккъанда, аны къалай сойюп окугъанын эсгерге, авторну чам хапарларындан юлгюле келтирип, ол жамауатны кёлюн кёлторгенди эм быллай уллу сынамы болгъан къарындашы энди уллу жанрлада жазар чакъга жетгенин сагъыннганды. Магомет къайда да сыфаты, кылыгы, этими бла да элини, миллетини, республиканы бетин чыгъарганына къууанганын билдиргенди.

Тубеишууде юбиларны алгъышлагъанла дагъыда кёл эдиле. Ала анга барысы да бир ауздан бийик жетишимле, илхам учунуулукъ, сау-луукъ-эсенлик, узакъ ёмюр тежегендиле.

Ахырында режиссёр сабийлени сорууларына жууапла бергенди. Аладан бир къаууму:

- Адамда къаллай кылыкыны жаратасыз?
- Ким да, къайда болса да, кесин ариу жюрюторге, кишиге хатасын тийирмезге борчлуду. Инсан кеси кесине: «Мен тюз жашаймамы?» - деп сора турургъа керекди.
- Сиз, артист болуп, сахнагъа къайтыргъа сюемисиз?
- Жыйырма жылдан да артыкъ бола эди мен сахнагъа чыкъмай тургъанлы. «Ревизорда» уа, артист ауруп, Городничийни ролюн къуаргъа тюшгенди. Андан бери жангъдан сахнагъа чыгъарыгъым келип турады.
- Чыгъармаларыгъызын жигитлери къуалгъан сытып, ариу юйюр къурап, сабий ёсдорюп, сахнада ойнап, спектакльле салып, китапла жазып, жамауат

ланы къатында кёл тургъанма, аплам бла къошда мал да кютгенме, таматала бла бичен да этгенме. Ма ол заманлада аладан эшитгеним эсимде къалып, хапарларыма, сахна чыгъармаларыма да аладан жигитле киргендиле.

- Сизге Кишилик юйюне орден не зат юйюне берилгенди?

- Афганистанда къулугъуму бошاپ кетер кюннюмю аллында бизни ротагъа бугъунуп тургъан душман чапхан эди. Кесибизни кырдирмаз юйюне, арткаракъ кетерге керек болады. Ол заманда мен, жаш солдатла къоркъуул жерден къутулгъунчу, от-деленим бла душманын тыйып тургъанбыз. Орден да аны юйюне берилгенди.

Алай бла Магомет сабий Алегге, ала кеслерин тап жюрютселе, иги окусала, республикагъа, миллетге, элдерине да кёл ашылыкъ этерге болуукъларын чертгенди, шёндюгю жашла бла кызыла халкыбызны тамблагъа кюню болгъанларын, алагъа ышанганын да букъдурмагъанды.

Къобузчу Башийланы Фатима бла дауурбасчы Къудайланы Ахмат байрамны бютюнда жарык этгендиле. Окуучула Татталаны Замир, Хурталаны Альберт, Байсолтланы Марат, Чочайланы Аминат, Бапынаны Танзила, Улакъланы Аминат, Тёпеланы Милана, Атырзаланы Камила соёнг эллилерини намысына төпсенгендиле, жырлагъандыла, назму айтхандыла.

Адабият ингрини ахырында Магометни къаршы жууугъу Атырзаланы Байдуллах байрамга келгенге назму сёз бла ыспас, алгъыш да этгенди, быллай тубеишулени жаш тёлюн юйретиуде уллу магъанасы болгъанын эсгергенди.

КЕРТИЛАНЫ С.

Школчулагъа жол хакъны азайтыргъа айтадыла

Россейли школчула энди солургъа льготалы темир жол билетле бла барыргъа болуукъдула. Правительство жол хакъны учуз этер муратыны юсюнден алгъаракълада премьер-министр Дмитрий Мёвведев айтханды.

Бу амалны жыл санлары 10-дан 17-ге жетгенле - битеу да 2 миллион чакълы бир адам хайырлангъа болуукъдула. Шёндю узакълагъа жюрюген поездде абаданлагъа хакъсыз бир сабийни элтирге эркин этиледи, алай ол кеси энчи жер алмазгъа керекди.

Бешден он жылга дери сабийлеге уа билетни багъасын 65 процентге учуз сатып алыргъа болуукъду. Жыл санлары ондан атлагъанлагъа уа - 50 процентге, ол да школчу эсе. «Алай льготала 1 сентябрьден 31 майгъа деридиле. Эштада, льгота сау жылны ичинде сакъланырык болур, деп оюмлайды Россейни Жолуучуларыны союзуну председатели Кирилл Янков. «Къалай-алай болса да, алгъын окуучулары темир жоллада жыл узуну билетни жарты багъасы бла жюрюктюню юсюнден айтылгъанды», - дегенди «РТ» бла ушакъланды Россейи туриндустрияны вице-президенти Юрий Барзыкын. Дагъыда экспертни айтханына кере, быллай оноу эрттеден

да керек эди, нек дегенде билетлени учуз багъалары къыралны кесинде туризми айнууна ахшы себепди.

Сабийлеге деп темир жол билетлеге жангы льготала школчулары солтурукъ жерлерини тизмесин бютюн кенгертирик эди эм юйюрлери бла бирге тюрлю-тюрлю жолуучулукълагъа барыргъа талпындырык эди, деп оюмлайды Федерация Советни председатели орунбасары Галина Карелова. «Озгъан жыл билетлени багъаларына къошулгъаны себепли (къайры баргъанынга кере 5-ден башлап 15 процентге дери), жангы льготала сабийлери болгъан юйюрлеге танг болушукъду. Аталагъа бла аналагъа онг чыгъарык эди балалары бла бирге солуларын ётдюрюрге, Россейде уа туризмин айнытыргъа», - деп белгилегенди сенатор.

«РТ»-ни экспертлери льготала быллукъ окуна сингидилликдиле деп бирча ыразылыкъда айтадыла. Алай эсе уа, сабийле жай солугъа жарты багъаны теллеп атла-ныргъа болуукъдула. Анга деп правительство былыл 1,7 миллиард сом бёлюкдю. Бу программагъа себеплик этерге «Россейи темир жоллары» да хазырдыла, деп чертгендиле правительство да да.

Аны бла бирге, экспертлени айтханларына кере,

сабий туризми айнытуу жаны бла комплекс мадара керекдиле. Алгъын сабий-жаш тёлю туризм къыралны бойсунуунда болгъаны себепли, тюрлю-тюрлю спорт секцияла бар эдиле. Походла бла экскурсияла уа кенг халда хайырланылгъандыла. Была бары да саулыкъгъа хайырлы болгъандан сора да, наркоманияны, ичгичликни эм аманлыкъчылыкыны профилактикасына да магъаналыдыла.

Белгилерге тийишлиди: жылны башында башха «льготалы» проектни юсюнден айтылгъан эди - ата журтул курортлагъа биригип баргъанлагъа болушукъ этерге деп. Ростуризм тюрперторла бла бирге авиаперевозчиклеге кюрсончланы къайтарыну юсюнден предложение хазырлагъанды.

Ол а адамланы жаз башы эм кюз арты кезиуде солугъа элтенде, тюрперторлагъа учууракъ келеди. «Солууну багъасыны аслам кесегин учууну хакъы алады, алай авиакомпаниялагъа къырал болушукъ этерге, путёвкала 50 процентге учуз болуурга ушайдыла», - деп анылатханды «РТ»-ни башламчылыгын Ростуризмни таматасы Олег Сафонов.

АДАНА УЗБЕКОВА. «Российская газета».

